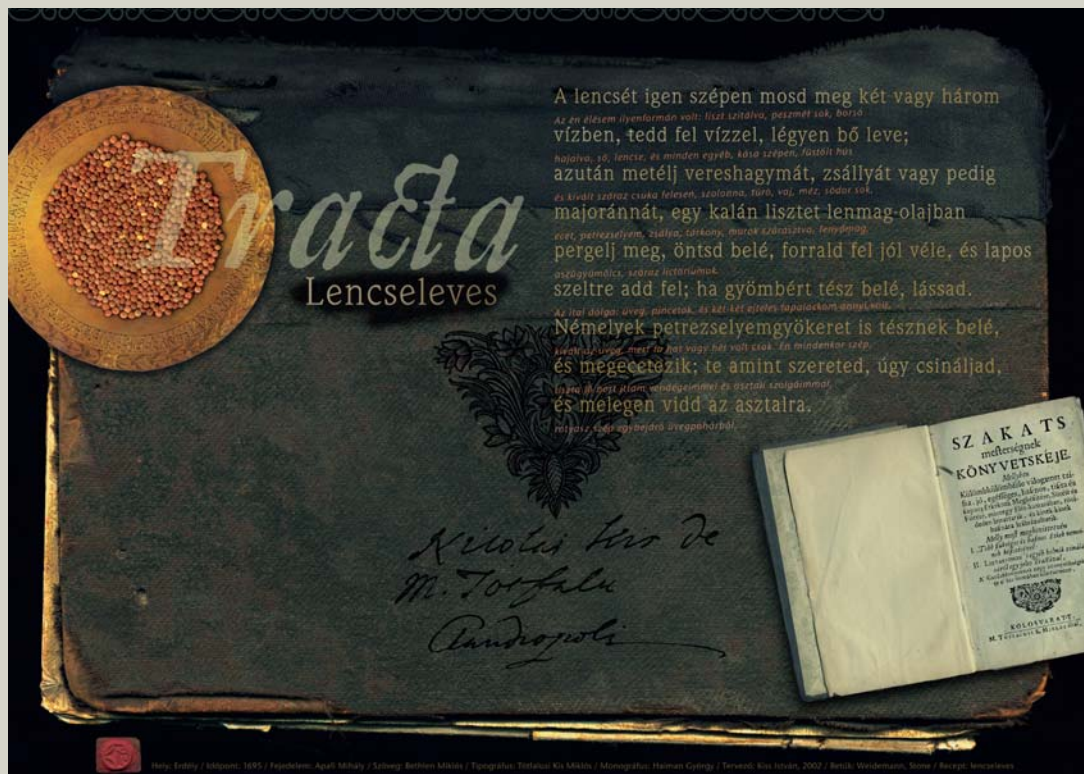

Trakta*

Egy rohanás az életünk – mondjuk egymásnak gyakorta, csak úgy futtában, szinte mentegetődzésképpen, amikor váratlanul találkozunk és kiderül, milyen rég nem láttuk egymást. Valami miatt, csak egy röpké pillanatra még lelkiismeretfurdalást is érzünk. De nem tudunk leállni. Állandóan előre tekintünk és nem vesszük észre azokat az örök értékeket, amelyek életünkhöz képest változatlanok. De legalábbis meghatározóak. Ami jó, szép és igaz. Ha eddig elolvastad kedves Olvasó, ne sóhajts, semmi lelkizés, már túl vagyunk a nehezén, s talán érthető lesz az is miért kezdtem ezzel a pár sorral bevezetőmet.

1

Fiatalkorú tervezőgrafikusok tisztelő kiállítása Tótfalusi Kis Miklós emlékére a Vigadó Galériában. Maczó Péter összeállítása

Hogy konkrétumot is említsek itt van például Tótfalusi Kis Miklós (akit az erdélyiek szívesebben neveznek Misztótfalusi Kisnek). Nos, az elmúlt hetekben ismét aktuálissá vált. Elsőbben halálának háromszázadik évfordulója miatt, amelynek megünneplésére a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága anyanyelvi konferenciát szervezett Kolozsvárra (de erről külön cikket találnak lapunkban). Hogy Tótfalusi Kis Miklós milyen kiváló betűtervező, betűmetsző, tipográfus és nyomdász volt, azt számos fennmaradt kiadványából tudhatjuk. Ezek a nyomtatványok nemcsak jók, szépek is.

Ami pedig az igazat illeti, nos egy kis késéssel a Misztótfaluban tartott rendkívüli zsinaton az Erdélyi és a Királyhágó melléki püspökök részvételével rehabilitálták Kis Miklóst az élete utolsó két évére árnyat vető vádak alól, bárha őt akkor az egyház megkövetésére szorították. Persze hasonlókat nemcsak a fordultatos magyar történelem produkál...

Másodsorban jelen soraim kapcsán vált aktuálissá, merthogy az ő nevéhez kötődő kiállítással örvendezettettek meg bennünket fiatal (és kicsit idősebb) tervezőgrafikus művészek a Vigadó Galériában. Igazán szép gesztus egy kiállítással emlékezni a Mesterrel! Trakta. (sic.) Merthogy nemcsak a Mentség és az amsterdami Aranyos Biblia miatt méltó Kis Miklós a figyelmünkre. Számos irodalmi ínyesség: lásd szakácskönyv is a nevéhez köthető.

A Trakta (1. lat. biz. lakoma, bőkezű étkezés 2. rég. tanácskozás, értekezés, tanulmány) egy valóságos szakácskönyv címe. Eredetiben: „Szakáts mesterségnek könyvtskéje. Mellyben Külömbkülömbféle válogatott tzifra, jó, egészséges, hasznos, tiszta és szapora Éteknek Megkészítése, Sütése és Főzése, mintegy Éléskamarában, rövideden leirattatik, és kinek-kinek hasznára leábrázoltatik.”

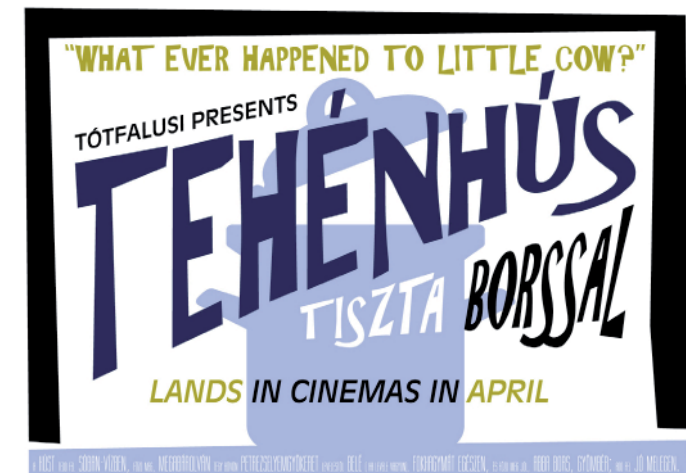
- 1 Kiss István: Lencseleves
- 2 Boskovics Oszkár: Mondola-sása
- 3 Bp Szabó György: Mikó-lév
- 4 Fodor Anikó: Tehénhús borsossal

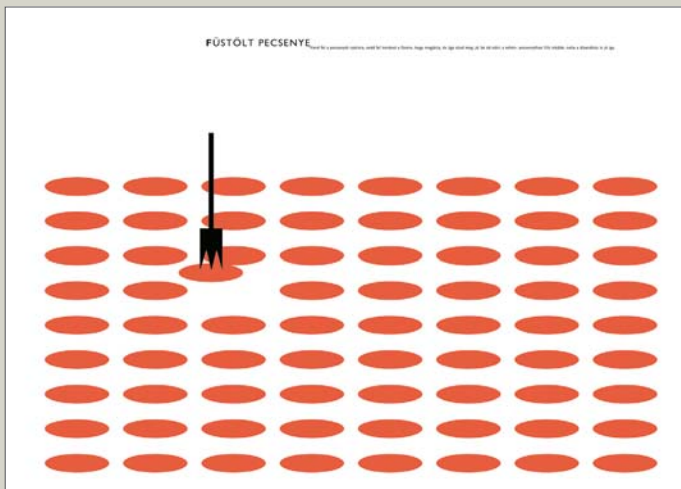
2

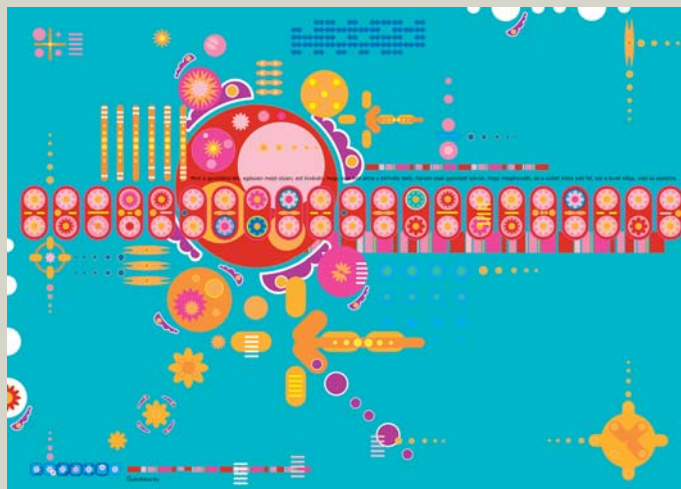
3

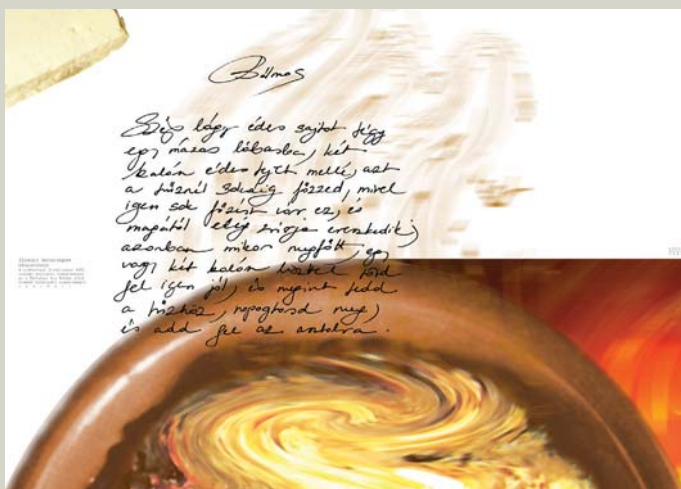
4

1

2

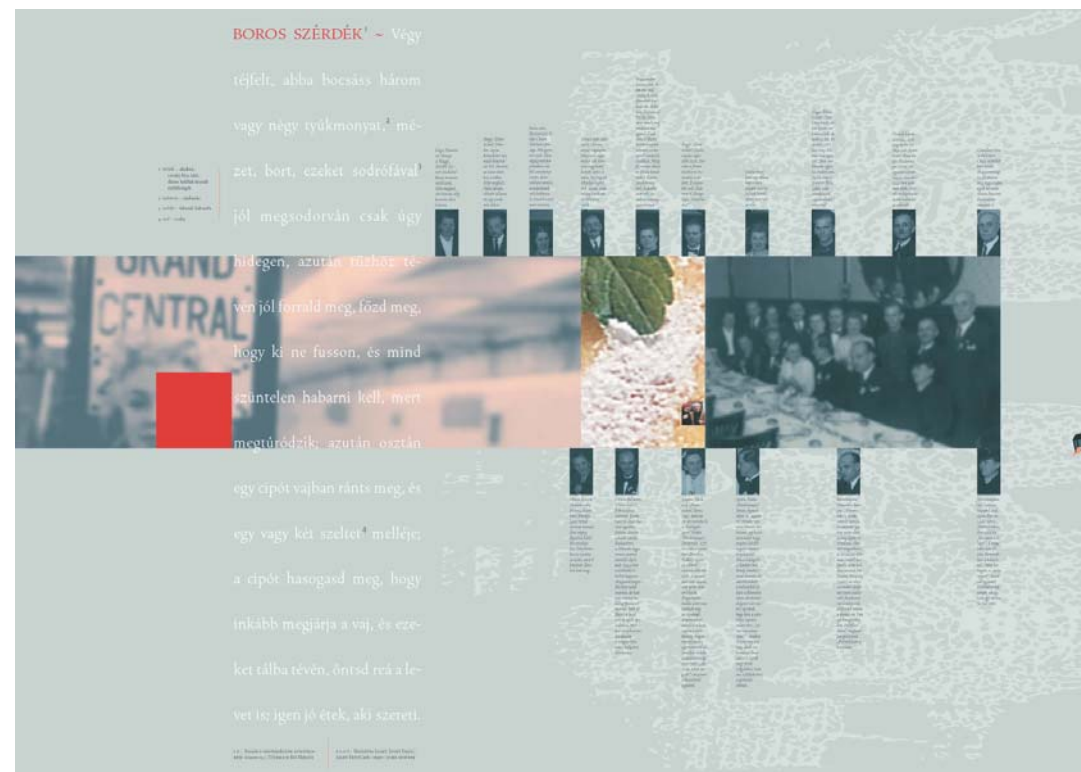
3

Nemcsak olvasmányos irodalom, de szórakoztató korrajz. Olyan, mintha belesnénk vagy háromszáz esztendővel ezelőtti konyhákba, ahol a gazdasszonyok a „*basznos étkek nemeinek készítésével*” sőt a könyvecske szerint „*liktariomok 's egyéb bolmik tsinálásáról egy jeles Tractával*” is foglalatoskodnak. A téma tehát találó. Szó szerint kiváló csemege: szöveg és látvány lehetőségét ígéri. Külön dicséret illeti hát a kitalálót, aki (mert gondolom Tótfalusi Kis Miklós évfordulója adta az ötletet) a szöveg-eredetiről is gondoskodott. Régebben volt egy Papp Gábor csoport. Jeles és inkább középkori grafikusok társulása, kiknek munkássága meghatározó volt a 60-as, 70-es években. Többségükben eltávoztak már körünkől (Máté András, Ernyey Sándor, Finta József, Szilvássy Nándor, Görög Lajos) vagy Balogh István, Darvas Árpád, akik még köztünk vannak. Hogy a csoport magvát említsem. Nos ez a viszonylag zárt kör adta – átlag két évente – a Dorottya utcai galériában a tervezőgrafika figyelemre méltó kiállításait. A holdudvarukba tartozóak is már elmúltak ötven évesek... És most: pár éve ennek is, hogy önkéntes szerveződésével színre lépett az Élőfejek csoport. Szak-

- 1 Szőnyi György: Füstölt pecsenye
- 2 Simon Attila: Gyömbéres lev
- 3 Lázár Szilvia: Bálmos
- 4 Nádai Ferenc: Boros szérdék

mai sőt szó szerint is találó e névválasztás! Sajátos körben haladva az Élőfejek csoport magvát az Iparművészeti Egyetemen végzett grafikusok adják. A kör azonban tovább bővült, és a kiállítás – amelynek apropóján néhányuk tervét is bemutatathatom – 2002. április 18-án nyílt meg a Vigadó Galériában. Minden résztvevő egy-egy receptet kapott Tótfalusi Kis Miklós Szakácmesterségek könyvecskéjéből (Kolozsvár, 1695), amely „szemelvény szövege a születendő alkotás képi részeként” jelent meg. Ez a látványszakácskönyv tehát (ahogy a kiírók nevezték) a digitális grafika valamennyi/bármely lehetőségével élhetett, azért itt elsősorban a szemeket lakatták jól. Az anyag igen sokszínű volt. Vancsó István – felkért, és étkek dolgában felkent – megnyitóján szárnyakat kapott, remek traktákra emlékezett. A résztvevők – most a megnyitó lelkes közönségére tessék gondolni –

4

vidáman táplálkozott (legeltette szemét) majd stílusosan és az alkalomhoz illő módon „abc” levest is kóstolhatott. Ez afféle levestészta, ha valaki még nem ismerné... A felkért grafikusok pedig, több mint ötvenen, Kis Miklós receptjeinek egész sorát dolgozták fel azonos formára komponált képeiken. Nem igazán pontos meghatározás a kép. Amit láthatunk azok a művek az alkalmazott grafika műfajának jel és eszközrendszerével születtek: a szöveg, a régi ízes szavak néhol eredetiben bukkannak fel a képi elemek között, máshol újírva – korunk fricskájaként – meglepő metamorfózison estek át. A megközelítés ahány annyiféle engedelmes eszköze volt, és a képzeletet semmi sem fékezte le. Az azonban bizonyos, hogy ezek a receptek inkább képek. A látványnak a betű gyakran integrált eleme, de a szöveg szerepe itt

